

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΦΡ. ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ δ. Φ.

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

1987 - 1989

ΑΘΗΝΑΙ 1989

«ΜΙΝΩΣ» ΚΑΙ «ΔΗΜΗΤΡΑ»

ΟΙ ΔΥΟ ΠΡΩΤΟΙ ΧΑΝΙΩΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΧΑΛΕΠΑΣ

Τὸν καιρὸ ἀκόμη τῆς Τουρκοκρατίας ὅταν τὰ προνόμια τῶν Κρητῶν ἦσαν ἐλάχιστα, τὸ ἄρθρο 15 τῆς Συμβάσεως τῆς Χαλέπας (1878), μὲ τὸ ὅποιο ἐπιτρεπόταν ἡ ἐκδοσις ἐφημερίδων καὶ ἡ σύστασις Φιλεκπαιδευτικῶν Συλλόγων στὸ Νησί, ὑπῆρξε ἡ ἀφετηρία γιὰ τὴ βελτίωσι τῶ πολιτιστικοῦ καὶ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ τῆς Κρήτης ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἐνδυνάμωσι τοῦ πατριωτικοῦ φρονήματος τῶν Κρητῶν. Ἀμέσως μετὰ, τὸ 1879, ἰδρύθηκαν τρεῖς Φιλεκπαιδευτικοὶ Σύλλογοι στὴν Κρήτη, ποὺ προσπάθησαν νὰ καλύψουν τὰ κενὰ τῆς πνευματικῆς ὑποβαθμίσεως τῶν Κρητῶν.

Κατὰ χρονολογικὴ σειρὰ, λοιπόν, ἰδρύθηκαν ὁ Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος «Μίνως» (Χανιά), ὁ Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος Ἑρακλείου¹ καὶ ὁ Γεωργικὸς Σύλλογος «Δήμητρα» (Χανιά).

Στὴν ἡμερίσθη ἐφημερίδα τῆς Τουρκικῆς Διοικήσεως «Κρήτη» (φ. 520/21 - 3- 1879) ἀναγγέλλεται ἡ σύστασις τοῦ «Μίνως» :

«Πρὸς τὸ Δημόσιον: Ἀγγέλομεν τῷ δημοσίῳ τὴν σύστασιν Ἑλληνικοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου ἐν Χανίοις, σκοπὸν ἔχοντος τὴν διάδοσιν καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν Κρήτῃ, ἐπικαλούμεθα δ' ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν ὑποστήριξιν τῶν ἀπανταχοῦ φιλομούσων. Πᾶς ὅστις τὰ ἀνυγμήματα τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ παρηκολούθησε, γινώσκει ἢ ὑποτίθῃσιν εἰς οἷον μαρασμοῦ βαθμὸν τὰ τῆς παιδείας ἐν Κρήτῃ ἀφίκοντο καὶ πόσον μικρὸν ἀπέχουσι τῆς εὐτελοῦς ἀποσυνθέσεως. Περιστὸν κρίνομεν διὰ μακρῶν νὰ ἐκτραγωδήσωμεν τὴν καιρίαν ταύτην πληγὴν ἣν ἡ Κρήτη στένουσα φέρει ἀπὸ τῶν πολλῶν αὐτῆς δοκιμασιῶν. Ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ νῆσος, ἥτις ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων μέχρι τοῦ ΙΗ' αἰῶνος οὐκ ἐπαύσατο ἀναδεικνύουσα

1. Τὰ στοιχεῖα ποὺ ἔχουν ἀντληθῇ γιὰ τὸν Φιλεκπαιδευτικὸ Σύλλογο Ἑρακλείου θὰ ἀποτελέσουν τὸ ὕλικὸ γιὰ ξεχωριστὴ ἐργασία.

ἄνδρας ἐπὶ σοφία καὶ ἔργοις διαπρεπεῖς νομοθέτας, συγγραφεῖς, φιλοσόφους, ποιητάς, θεολόγους, καλλιτέχνας, πολύτιμον παρασχόντας συμβολὴν εἰς τὴν καθολικὴν τοῦ ἔθνους ἐργατίαν, βλέπει σήμερον τὰ τέκνα αὐτῆς ἑκατέρου τοῦ φύλου ἀπὸ ἀγροῦ εἰς ἀγρὸν πλανώμενα καὶ πάσης ἀμοιροῦντα ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς χειραγωγίας διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίων μέσων. Ἀρκεῖ νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι ἐν πολλαῖς τῶν κωμοπόλεων καὶ χωρίων σχολεῖα οὐδέποτε συνεστήθησαν, ἐν ἄλλαις συστηθέντα ἀποσυντετέθησαν ἢ κατηρειπώθησαν ἔνεκα τῶν δεινῶν περιστάσεων, ὅσα δὲ τὰ νῦν ἐν πόλεσιν ἢ ἐν χωρίοις ὑπάρχουσι ταχεῖας χρήζουσιν ὑποστηρίξεως ἵνα μὴ καὶ ταῦτα ἀποσυντεθῶσι.

Ἀπλῇ Συλλόγον ἐνέργεια δὲν δύναται βεβαίως εἰς ἀνάγκας τοσαύτας καὶ τηλικαύτας νὰ ἐπαρκέσῃ. Ἀλλ' ὅμως δύναται οὗτος νὰ ὑποδείξῃ τὸ μέγεθος τῶν ἐλλείψεων καὶ τὸ κατεπεῖγον τῆς θεραπείας αὐτῶν, δύναται νὰ ἐφελκύσῃ ἐπὶ τούτων τὴν προσοχὴν καὶ τὴν μέριμναν τῶν ἀπανταχοῦ φιλοτίμων Κρητῶν καὶ παντὸς φιλομούσου ὁμογενοῦς, δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀρωγὴν συμπαθῶν καὶ εὐγενῶν καρδιῶν καὶ νὰ ποιῇσεται οὕτω τὰ πρῶτα βήματα πρὸς τὴν βαθμιαίαν τῶν χαινόντων κενῶν ἀναπλήρωσιν.

Ταῦτα ἐλπίζοντες οἱ ἰδρυταὶ συνέστησαν τὸν Ἑλλ. Φιλεκπαιδευτικὸν Σύλλογον («Ὁ Μίνως»), προορισμὸν ἔχοντα ἵνα ἐργασθῇ ὡς μοχλὸς νέας πνευματικῆς κινήσεως τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, ὃν βαρεῖται ἀνάγκαι ἐκώλυσαν ἄχρι τοῦδε τοῦ μετασχεῖν τοῦ ἱεροῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος, ὃν ἡ λοιπὴ τοῦ ἔθνους μερὶς μετὰ ζήλον καὶ ἐπιτυχῶς διεξαγάγει. Σύλλογος Φιλεκπαιδευτικός, κατὰ πρῶτον ἤδη ἐν Κρήτῃ παγιούμενος οὐκ εἰς μάτην, πεποιθήμεν, αἶρει τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἐπικαλούμενος τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου τὴν ἀρωγὴν πρὸς ἀναζωπύρησιν τῆς ὁσημέραι ἀποσβεννυμένης ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Μίνως ἐλληνικῆς παιδείας.

Συνδρομὰς τακτικὰς καὶ ἐκτάκτους, δωρεὰς καὶ κληροδοτήματα προσφορὰς βιβλίων, περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων διὰ τὴν Βιβλιοθήκην καὶ τὸ Ἀναγνωστήριον αὐτοῦ, ἢ διὰ τὰ Σχολεῖα, εὐελπὶς ἀπεκδέχεται ὁ Σύλλογος ἐκ τῆς φιλομουσίας καὶ γενναιοδωρίας τῶν ὁμογενῶν, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν Συλλόγων, τὰ δ' ὀνόματα τῶν εὐεργετῶν καὶ δωρητῶν θέλουσιν ἐφελκύσει τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ τε Συλλόγου καὶ τοῦ λαοῦ, ὑπὲρ οὗ οὗτος συνέστηκε.

Ἐν Χανίοις τῇ 20 Μαρτίου 1879

Ἡ Κοσμητεία τοῦ Συλλόγου

Εὐμένιος Ξερουδάκης, Κυριακὸς Βενιζέλος, Ν. Σταυράκης, Ἄνδρ. Μ. Στεφανίδης, Ἰακ. Μοάτσος, Γεωργ. Κουντάκης, Ἰωάν. Δ. Τανταλίδης». Καὶ πράγματι στὶς 24 Μαρτίου 1879, ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα «Κρήτη» (φ. 521/24-3-1879) ἀνακοινώνεται ἡ «ἐγκαθίδρυση» τοῦ Συλλόγου :

«Ὁ ἐν Χανίοις Ἑλληνικὸς Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος “Ὁ Μίνως” : Αὖριον, Κυριακὴν τῶν Βαῖων, εὐθὺς μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν γενήσεται ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου τελετὴ ἐπὶ τῇ ἐγκαθιδρύσει τοῦ Συλλόγου, μεθ’ ἣν ἐκφωνηθήσεται ὑπὸ τοῦ Προέδρου ὁ κατάλληλος πανηγυρικὸς λόγος. Ὅθεν προσκαλοῦνται τὰ Μέλη τοῦ Συλλόγου καὶ πᾶς φιλόμουσος ἵνα παρευρεθῶσιν ἐν αὐτῇ.

Ἐν Χανίοις τῇ 24 Μαρτίου 1879

(Ἐκ τοῦ γραφείου)»

Στὴ σχετικὴ τελετὴ τῆς 25/3/1879, καὶ μετὰ τὸν ἀγιασμὸ πὺν τέλεσε ὁ Ἐπίσκοπος Κυδωνίας Γαβριήλ, ὁ Πρόεδρος τοῦ «Μίνως»¹ μίλησε γιὰ τοὺς Κρήτες πὺν διέπρεψαν στὰ Γράμματα ἀπὸ τοὺς ἀρχαιότερους ὡς τοὺς νεώτερους χρόνους, καθὼς ἐπίσης καὶ γιὰ τοὺς σκοποὺς τοῦ Συλλόγου².

Ἐκατὸν δέκα πέντε ἐπιφανεῖς Χανιωτὲς ὑπέγραψαν, ὡς ἰδρυτὲς, τὸν ἀκόλουθο Κανονισμό :

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΜΙΝΩΣ»

Κεφάλαιον Α'. — Σύστασις καὶ σκοπὸς τοῦ Συλλόγου

Ἄρθρον 1. Συνιστᾶται Ἑλληνικὸς Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος ἐν Χανίοις τῆς Κρήτης ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ὁ Μίνως».

Ἄρθρον 2. Σκοπὸς τοῦ Συλλόγου ἐστὶν ἡ διάδοσις καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῇ νήσῳ καθ' ἀπάσας τοῦ λαοῦ τὶς τάξεις καὶ ἡ ἐνίσχυσις αὐτῶν: α) Δι' ὑποστηρίξεως τῶν σχολείων καὶ συστάσεως νέων. β) Διὰ δημοσίων μαθημάτων πρὸς ἠθικὴν ἰδίως τοῦ λαοῦ μόρφωσιν. γ) Δι' ἀναγνώσεως διαφόρων πραγματειῶν ἢ διατριβῶν. δ) Διὰ συστάσεως δημοσίου Βιβλιοθήκης καὶ Ἀναγνω-

1. Ὁ Εὐμένιος Ξερουδάκης (ἐφημ. «Κρήτη», φ. 524/7-4-1879 καὶ φ. 526/14-4-1879).

2. Ἐφημ. «Κρήτη», φ. 523/31-3-1879.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

ΤΟΥ

ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

«ΜΙΝΩΣ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Σύστασις καὶ σκοπὸς τοῦ Συλλόγου.

Ἄρθρον 1. Συνιστᾶται Ἑλληνικὸς Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος ἐν Χανίοις τῆς Κρήτης ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν ὁ «Μίνως».

Ἄρθρ. 2. Σκοπὸς τοῦ Συλλόγου ἐστὶν ἡ διάδοσις καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῇ νήσῳ καθ' ἀπάσας τοῦ λαοῦ τὰς τάξεις καὶ ἡ ἐνίσχυσις αὐτῶν.

α.) Δι' ὑποστηρίξεως τῶν σχολείων καὶ συστάσεως νέων.

β.) Διὰ δημοσίων μαθημάτων πρὸς ἠθικὴν ἰδίως τοῦ λαοῦ μόρφωσιν.

γ.) Δι' ἀναγνώσεως διαφόρων πραγματειῶν ἢ διατριβῶν.

δ.) Διὰ συστάσεως δημοσίου βιβλιοθήκης καὶ Ἀναγνωστηρίου.

ε.) Δι' ἐκδόσεως περιοδικοῦ συγγράμματος, ὅταν τὰ μέσα τοῦ Συλλόγου ἐπιτρέψωσι τοῦτο.

στ.) Διὰ παντὸς ἄλλου μέσου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ Συλλόγου συντείνοντες.

Ἡ σφραγίδα καὶ ἡ πρώτη σελίδα τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ Συλλόγου «Μίνως».

(Τὸ πρωτότυπο στὸ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο Κρήτης — Χανιά).

στηρίου. ε) Δι' ἐκδόσεως περιοδικοῦ συγγράμματος, ὅταν τὰ μέσα τοῦ Συλλόγου ἐπιτρέψωσι τοῦτο. στ) Διὰ παντὸς ἄλλου μέσου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ Συλλόγου συντείνοντος.

Κεφάλαιον Β'. — Μέλη τοῦ Συλλόγου καὶ καθήκοντα αὐτῶν

Ἄρθρον 3. Ὁ Σύλλογος σύγκεται ἐκ τακτικῶν, ἐπιτίμων καὶ ἀντεπιστελλόντων μελῶν.

Ἄρθρον 4. Τὰ Τακτικὰ μέλη ἐν Χανίοις ἢ ἀλλαχοῦ διαμένοντα καταβάλλουσιν ἅπαξ μὲν ἀντὶ τοῦ διπλώματος ἓνα ἀργυρὸν μετζιτιέ, κατὰ τριμηνίαν δὲ τριάκοντα γροΐσια.

Ἄρθρον 5. Ἡ ἐκλογὴ τῶν νέων μελῶν, τακτικῶν, ἐπιτίμων καὶ ἀντεπιστελλόντων γίνεται διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ κατ' ἀπόλυτον πλειονοψηφίαν.

Ἄρθρον 6. Ὅσα τῶν τακτικῶν μελῶν εὐαρεστοῦνται, ἀνσταλαμβάνουσιν ἢ τὴν παράδοσιν δημοσίου μαθήματος ἢ τὴν ἀνάγνωσιν πραγματειῶν, ἢ συντρέχουσιν εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ περιοδικοῦ.

Ἄρθρον 7. Πᾶν μέλος τακτικὸν καθυστεροῦν ἐπὶ δύο κατὰ συνέχειαν τριμηνίας τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ, μετὰ πρώτην καὶ δευτέραν πρόσκλησιν τοῦ ταμίου διαγράφεται καὶ οὐδόλως πλέον γίνεται δεκτὸν ἂν μὴ ἀποδῶ πρότερον καὶ πάντα τὰ μέχρι τῆς νέας αὐτοῦ αἰτήσεως καθυστερούμενα.

Ἄρθρον 8. Νέα τακτικὰ μέλη δέχεται ὁ Σύλλογος ὅσα ἐν Χανίοις ἢ ἀλλαχοῦ διαμένοντα ἤθελον προταθῇ ἐγγράφως ὑπὸ τριῶν τακτικῶν μελῶν καὶ ἐγκριθῇ ὑπὸ τῆς πλειονοψηφίας τοῦ Συλλόγου.

Ἄρθρον 9. Ἐπίτιμα μέλη ἐκλέγει ὁ Σύλλογος τῇ προτάσει τῶν Κοσμητόρων ἄνδρας τιμὴν περιποιούντας τῷ Συλλόγῳ ὥς ἐκ τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν θέσεως καὶ ἀξίας καὶ ὅπωςδήποτε τῷ σκοπῷ αὐτοῦ συμβαλλομένους.

Ἄρθρον 10. Ἀντεπιστέλλοντα μέλη ἐκλέγει ὁ σύλλογος τῇ αἰτήσει τῶν ἰδίων ἢ τῇ προτάσει τριῶν τακτικῶν μελῶν, ἄνδρας λογίους μακρὰν μὲν τῶν Χανίων διατρίβοντας, εὐαρεστουμένους δὲ καὶ διὰ τῶν γνώσεών των καὶ ἄλλως πὼς νὰ συντελέσωσιν εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ Συλλόγου. Οἱ τοιοῦτοι δεόν νὰ πέμπωσιν εἰς τὴν Κοσμητείαν τοῦ συλλόγου μίαν τουλάχιστον κατ' ἔτος ἀξίαν λόγου πραγματείαν πρὸς ἀνάγνωσιν ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει.

Ἄρθρον 11. Τὰ ἐπίτιμα καὶ ἀντεπιστέλλοντα μέλη ἐν Χανίοις παρεπιδημοῦντα καὶ ἐν ταῖς τοῦ συλλόγου συνεδριάσεσι παρευρισκόμενα ἀπολαμβάνουσι τῶν αὐτῶν μετὰ τῶν τακτικῶν μελῶν δικαιωμάτων.

Ἄρθρον 12. Ἀποκλείεται τοῦ Συλλόγου πᾶν μέλος, οὗτινος ἡ διαγωγή ἤθελε κριθῇ ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν τιμὴν καὶ συντήρησιν αὐτοῦ.

Κεφάλαιον Γ'. — Δωρηταὶ καὶ Εὐεργέται

Ἄρθρον 13. Δωρηταὶ καλοῦνται οἱ τῷ Συλλόγῳ χρήμασιν ἢ πράγμασι ποσότητα οἰανδήποτε προσφέροντες.

Ἄρθρον 14. Εὐεργέται ἀναγράφονται ὅσοι πέντε λίρας Τουρκίας κατ' ἐλάχιστον ὅρον προσφέρουσι. Μεγάλοι δὲ εὐεργέται ἀναγορεύονται ὅσοι εἴκοσι καὶ πέντε λίρας Τουρκίας κατ' ἐλάχιστον ὅρον προσφέρουσι.

Ἄρθρον 15. Τὰ ὀνόματα τῶν εὐεργετῶν καὶ μεγάλων εὐεργετῶν ἀναγράφονται εἰς πίνακα ἐν τῇ τοῦ Συλλόγου αἰθούσῃ ἀνηρτημένους. Περὶ δὲ τῶν χορηγούντων μεγάλας χρηματικὰς προσφορὰς ἢ κληροδοτήματα ψηφίζει ὁ Σύλλογος τιμὰς ἰδιαίτερας.

Κεφάλαιον Δ'. — Κοσμητεία

Ἄρθρον 16. Τὰ τοῦ Συλλόγου διευθύνει ἑπταμελής Κοσμητεία, ἣν ἀπαρτίζουν, ὁ Πρόεδρος, δύο Ἀντιπρόεδροι, ὁ Γεν. Γραμματεὺς, ὁ Ταμίας, ὁ εἰδικὸς Γραμματεὺς καὶ ὁ ἐπιμελητὴς τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Ἀναγνωστηρίου.

Ἄρθρον 17. Ἐκαστος τῶν Κοσμητόρων ἐκλέγεται διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ἐν γενικῇ συνεδριάσει. Ἀνανεοῦται δὲ κατ' ἔτος.

Ἄρθρον 18. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου προεδρεύει τῶν συνεδριάσεων, ἐκτελεῖ τὰς ἀποφάσεις τῆς Κοσμητείας, ὑπογράφει τὰ ἔγγραφα μετὰ τοῦ Γεν. Γραμματέως καὶ ἐκπροσωπεῖ τὸν Σύλλογον ἐνώπιον πάσης ἀρχῆς.

Ἄρθρον 19. Ὁ ἕτερος τῶν Ἀντιπροέδρων ἀναπληροῖ τὸν Πρόεδρον κωλύμενον.

Ἄρθρον 20. Ἐπίτιμος τοῦ Συλλόγου Πρόεδρος ἀναγορεύεται ἀνὴρ ἐξέχων διὰ τε τῆς παιδείας καὶ τῆς κοινωνικῆς αὐτοῦ θέσεως, ἡ καὶ διαφερόντως εὐεργετήσας τὸν Σύλλογον.

Ἄρθρον 21. Ὁ Γεν. Γραμματεὺς συντάσσει τὰ πρακτικὰ τῶν Γεν. Συνεδριάσεων, φυλάττει τὰ ἀρχεῖα καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Συλλόγου, ἐκτελεῖ τὴν ἀλληλογραφίαν αὐτοῦ καὶ συνυπογράφει τὰ ἔγγραφα τοῦ Συλλόγου.

Ἄρθρον 22. Ὁ εἰδικὸς Γραμματεὺς συντάσσει τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων τῶν Κοσμητόρων, φυλάττει ἐν τάξει τὰ ἀναγινωσκόμενα ἄρθρα, ἀναλαμβάνει πᾶσαν γραφικὴν τοῦ Συλλόγου ἐργασίαν καὶ ἐκπροσωπεῖ τὸν γεν. γραμματέα κωλύμενον.

"Αρθρον 23. 'Ο ταμίας α) κρατεῖ τὸ ταμεῖον τοῦ Συλλόγου ὑπεύθυνος ὢν διὰ πάντα τὰ ἐμπειστευμένα αὐτῷ χρήματα· β) εἰσπράττει μετ' αὐτῶν τὰς εἰσφορὰς τακτικὰς τε καὶ ἐκτάκτους ἐπὶ διπλοτύποις ἀποδείξεσι βοηθούμενος, ἐν ἀνάγκῃ, ὑπὸ δύο ἐκ τῶν μελῶν τῆς Κοσμητείας· γ) κρατεῖ βιβλία τακτικὰ τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ Συλλόγου· δ) οὐδεμίαν ἐνεργεῖ πληρωμὴν ἄνευ ἐντάλματος ὑπὸ τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Γεν. Γραμματέως ὑπογεγραμμένου· ε) ὑποβάλλει κατὰ τριμηνίαν διὰ τοῦ Προέδρου ἔκθεσιν τῆς καταστάσεως τοῦ ταμεῖου.

"Αρθρον 24. 'Ο ἐπιμελητὴς τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ 'Αναγνωστηρίου φυλάττει τὰ εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Συλλόγου πεμπόμενα βιβλία καὶ ἄλλα ἔγγραφα καὶ φροντίζει περὶ τῆς προαγωγῆς καὶ τοῦ πλουτισμοῦ τῆς Βιβλιοθήκης, πρὸς τούτῳ πάντοτε ἐνεργῶν καὶ ὀδηγούμενος ὑπὸ τῆς Κοσμητείας.

Κεφάλαιον Ε'. — Συνεδριάσεις

"Αρθρον 25. Αἱ συνεδριάσεις εἰσὶ γενικαὶ τοῦ Συλλόγου συνεδριάσεις καὶ συνεδριάσεις τῆς Κοσμητείας· ἐκάτεραι δὲ εἰσὶ τακτικαὶ καὶ ἔκτακτοι. Καὶ αἱ μὲν γενικαὶ τοῦ Συλλόγου συνεδριάσεις γίνονται τὴν τελευταίαν Πέμπτην ἐκάστου μηνὸς· αἱ δὲ τῆς Κοσμητείας ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος. Αἱ δὲ ἔκτακτοι γίνονται ἐν κατεπειγούσαις ἀνάγκαις τῇ προτάσει τοῦ Προέδρου.

"Αρθρον 26. Ἀπαγορεύεται πᾶσα θρησκευτικὴ καὶ πολιτικὴ συζήτησις.

"Αρθρον 27. Ἡμερησία διάταξις ἐκάστης Γενικῆς τοῦ Συλλόγου συνεδριάσεως ἔστι α) ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἐπικύρωσις τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως β) ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἀλληλογραφίας γ) ἡ ἀνακλήριξις εὐεργετῶν ἢ μεγάλων εὐεργετῶν δ) ἡ ἀναγόρευσις ἐπιτίμων μελῶν καὶ ε) σύντομος ἔκθεσις τῶν ἐργασιῶν τῆς Κοσμητείας κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα ἔγγράφως ὑπὸ τοῦ Προέδρου γιγνομένη.

"Αρθρον 28. Ἡμερησία διάταξις ἐκάστης τακτικῆς τῆς Κοσμητείας συνεδριάσεως ἔστι α) ἡ ἀνάγνωσις καὶ κύρωσις τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως· β) ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἀλληλογραφίας· γ) σύντομος ἔκθεσις περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Συλλόγου προφορικῶς ὑπὸ τοῦ Προέδρου γιγνομένη· δ) προτάσεις πρὸς ἔγγραφὴν μελῶν. Ἐκάστης δὲ ἐκτάκτου αὐτὸ τὸ ζήτημα τὸ τὴν συνεδρίασιν προκαλέσαν.

"Αρθρον 29. Αἱ ἀποφάσεις τοῦ Συλλόγου γίνονται διὰ φανεράς ἢ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ κατ' ἀπόλυτον πλειονοψηφίαν.

Ἄρθρον 30. Αἱ συνεδριάσεις τῆς Κοσμητείας λογίζονται πλήρεις ἂν ὧσι παρόντα τὰ δύο τρίτα τῶν μελῶν αὐτῆς.

Ἄρθρον 31. Αἱ γενικαὶ τοῦ Συλλόγου συνεδριάσεις λογίζονται πλήρεις ὅταν παρευρίσκονται τὰ ἡμίση πλέον ἑνὸς τῶν ἐν Χαρίοις παρόντων μελῶν. Ἐὰν ὅμως καὶ μετὰ δευτέραν πρόσκλησιν δὲν παρευρεθῶσι τὰ μέλη ταῦτα, εἰς τὴν τρίτην θεωροῦνται τὰ παρευρεθησόμενα ὡς ἐν ἀπαρτίᾳ, ὅσα καὶ ἂν ὧσι.

Κεφάλαιον ΣΤ'. — Πόροι καὶ δαπάναι τοῦ Συλλόγου

Ἄρθρον 32. Οἱ πόροι τοῦ Συλλόγου σύγκεινται α) ἐκ τῆς ἐτησίας τῶν τακτικῶν μελῶν συνδρομῆς· β) ἐκ τοῦ δικαιώματος τῶν διπλωμάτων· γ) ἐκ χρηματικῶν προσφορῶν τῶν Δωρητῶν καὶ εὐεργετῶν, ἐκ κληροδοτημάτων φιλογενῶν καὶ φιλομούσων ἀνδρῶν καὶ βοηθημάτων ἄλλων Συλλόγων.

Ἄρθρον 33. Τὰς δωρεὰς ἢ κληροδοτήματα τὰ προσφερόμενα ὠρισμένως πρὸς τινὰ εἰδικὸν σκοπὸν εἰς τὸν Σύλλογον, οὗτος ὑποχρεοῦται νὰ δαπανᾷ κατὰ τὴν προαίρεσιν τοῦ δωρητοῦ ἢ κληροδότου.

Ἄρθρον 34. Ὁ Σύλλογος ψηφίζει κατ' ἔτος προϋπολογισμὸν τῶν δαπανῶν αὐτοῦ. Ἐκτάκτους δὲ δαπάνας δύνανται οἱ κοσμήτορες νὰ κάμωσι μέχρι 1.000 γροσίων. Περὶ πλειόνων ὀφείλουσι νὰ ζητῶσι τὴν γνώμην τοῦ Συλλόγου.

Κεφάλαιον Ζ'. — Ἀναγνωστήριον, Βιβλιοθήκη,
Δημόσια Μαθήματα καὶ Περιοδικὸν

Ἄρθρον 35. Τὰ τοῦ Ἀναγνωστηρίου, Βιβλιοθήκης, Δημοσίων μαθημάτων καὶ τοῦ τρόπου τῆς συντάξεως τοῦ περιοδικοῦ κανονισθίσονται ἰδιαίτερος ὑπὸ τῆς Κοσμητείας.

Κεφάλαιον Η'. — Γενικαὶ Διατάξεις

Ἄρθρον 36. Ὁ Σύλλογος ἔχει σφραγίδα κύκλῳ φέρουσαν τὰ γράμματα: Ἑλληνικὸς Φιλεκπαιδευτικὸς ἐν Χαρίοις τῆς Κρήτης Σύλλογος ὁ «Μίνως» καὶ σύμβολον τὸν Μίνωα στεφανφόρον καὶ σκῆπτρον ἐν τῇ χειρὶ ἔχοντα (α).

Ἄρθρον 37. Τὴν 10 Μαρτίου ἐκάστου ἔτους προβαίνει ὁ Σύλλογος εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν νέων Κοσμητόρων. Κατὰ δὲ τὴν ἐπέτειον

(α) Μέχρις οὗ κατασκευασθῇ ἡ σφραγὶς αὕτη, ὁ Σύλλογος θέλει μεταχειρίζεσθαι προσωρινὴν τινὰ σφραγίδα ἄνευ τοῦ ὀρισθέντος Συμβόλου.

τοῦ Συλλόγου πανήγυριν, ἥτις καθορίζεται ἡ 25 Μαρτίου, μετὰ τὴν ἐν τῷ ναῷ ἐκκλησιαστικὴν λειτουργίαν τελουμένην ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου ὑπὲρ τῶν συντρεχόντων καὶ εὐεργετῶν τοῦ Συλλόγου, ἀναγγέλλεται ὑπὸ τοῦ Προέδρου ἡ ἐνιαύσιος λογοδοσία καὶ ἐγκαθιδρύονται αἱ νέαι ἀρχαί. Αἱ λεπτομέρειαι ὀρίζονται ὑπὸ τῆς Κοσμητείας.

Ἄρθρον 38. Ὁ κανονισμὸς οὗτος ἰσχύων ἐπὶ ἐν ἔτος τίθεται εἰς ἐνέργειαν ἅμα εὐρεθῶσι 20 μέλη ἀποδεχόμενα αὐτόν.

Ἐπεψηφίσθη ἐν γενικῇ τῶν Μελῶν τοῦ Συλλόγου Συνεδριάσει.

ΟΙ ΙΔΡΥΤΑΙ

Ἄ. Σταματιάδης, Ἄνδρ. Ἐμμ. Ἀνδρουλιδάκης, Ἀντ. Γ. Θεοδορίδης, Ἀντ. Ἰωαννίδης, Ἀντ. Κουντάκης, Ἀγγ. Ι. Ἀγγελίδης, Ἄνδρ. Ἄ. Νοστράκης, Ἄνδρ. Μ. Στεφανίδης, Ἀλ. Φωτιάδης, Ἀλ. Κ. Σταυρίδης, Ἀντ. Ἐ. Παυλάκης, Ἀντ. Θ. Φουλάκης, Ἀντ. Γ. Οἰκονομίδης, Ἀθ. Σκαμνάκης, Ἀντ. Βλαντῆς, Βίτας Ἄ. Δαλμέδικος, Βαρθῆς Ἄ. Γιαννακάκης, Βασ. Π. Λιάλιος, Γ. Π. Καλαϊσάκης, Γ. Ἰ. Καλαϊσάκης, Γ. Γιαννουδάκης, Γ. Φουλάκης, Γ. Κουντάκης, Γ. Ν. Μαρκαντωνάκης, Γ. Ἰ. Λασιώτης, Γ. Γεώργιοβιτς, Γ. Μ. Καλλιγέρης, Γ. Ἄ. Ἀντωνακάκης, Γ. Χ. Γυπάκης, Γ. Τσιριμονάκης, Γρ. Παπαδοπετράκης Προηγούμενος, Δ. Μ. Καπετανάκης, Δ. Μαρμαράκης, Δ. Ἀθ. Βλούμ, Δ. Χ. Παπαδάκης, Δ. Δεϊλάκης, Διονύσιος Πρωτοσύγγελος, Δ. Ν. Κυδωνάκης, Ἐρρ. Ἐ. Μοάτσος, Ἐδρ. Σιράμβιος, Ἐμμ. Κ. Μοάτσος, Ἐμμ. Μ. Σταυρίδης, Ἐδμένιος Ξηρουδάκης, Ἐμμ. Μ. Καλλιγέρης, Ἐμμ. Σκουλουδάκης, Ἐμμ. Ἀντωνακάκης, Ἐμμ. Καβαλιέρος, Θεόδωρος Γ. Ἀντωνακάκης, Θεμ. Πλουμιδάκης, Ἰ. Δ. Τανταλίδης, Ἰ. Ν. Λανδράκης, Ἰ. Πολιουδάκης, Ἰ. Θ. Κουφάκης, Ἰακ. Κ. Μοάτσος, Ἰακ. Ἰ. Μοάτσος, Ἰ. Χρ. Παππαδάκης, Ἰ. Α. Ἡσυχάκης, Ἰ. Νόρρ, Ἰ. Κ. Μαλατάκης, Ἰορ. Α. Δαλμέδικος, Ἰ. Θ. Ξενουδάκης, Ἰ. Ν. Στεφανίδης, Ἰ. Ν. Σερβάκης, Ἰ. Καραβανάκης, Ἰ. Μέντζος, Ἰ. Γ. Κονταδάκης, Ἰ. Γ. Γεμενάκης, Ἰ. Κοκκολάκης, Ἰ. Μαρκουλάκης, Ἰ. Μαλινάκης, Ἰ. Ἀξελός, Κυρ. Βενιζέλος,¹ Κ. Π. Σπανούδης, Κ. Φούμης, Κ. Ἰ. Στεφανίδης, Κ. Γ. Φουλάκης, Κυρ. Μ. Νικολαΐδης, Κάλλιστος Ἱερομόναχος, Κ. Πρωτοπαππαδάκης, Κ. Ν. Κυδωνάκης, Κ. Κωνσταντόπουλος, Κωνσταντῖνος Βουλγαρίδης, Κάλλιστος Ἱεροδιάκονος, Κωνσταντῖνος Βαρούχας, Ματαθίας Ἄ. Κοέν, Μιχ. Ἰ. Καραλάκης, Μίνως Ν. Σιδεράκης, Μιχ.

1. Ἀργότερα πρόεδρος τοῦ «Μίνωος». Βλ. Ν. Β. Τωμαδάκη, Ὁ Βενιζέλος ἔφηβος, Ἀθήναι 1964, σ. 73.

Α. Παππαδάκης, Μιχ. Τσικόπουλος, Ματθαῖος Παππαδάκης, Νικ. Βαρούχας, Νικ. Σταυράκης, Νικ. Χρυσουλάκης, Νικ. Μανράκης, Νικ. 'Ι. 'Αθανασιάδης, Νικ. Θ. Κουφάκης, Νατάλ. Β. Μανράκης, Νικ. Καρδατάκης Οἰκονόμος, Νικ. Κ. Μιτσοτάκης, Νικήστρατος Μαριδάκης, 'Οδ. Γ. Παππαδάκης, Παῦλος 'Ιατρονδάκης, Π. 'Αγκαβανάκης, Π.Α. Φαφοντάκης, Στεφ. Γ. Χαλαράκης, Στυλ. Σκανδάλης, Στυλ. Σταυρούδης, Σπυρ. Κιαγιάδης, Τιμ. Μ. Νικολαΐδης, Τ. Φ. Λιγούνης, Φιλ. Χρ. Παππαδάκης, Χρ. Κονδυλάκης, Χρ. Μαρκαντωνάκης, Χαρ. Παππαδάκης, Χαρ. Κ. Μαλατάκης».

Δὲν ἔλλειψαν μάλιστα καὶ οἱ δωρεές, ἀμέσως μόλις ἰδρύθηκε ὁ «Μίνως»¹.

Παράλληλα μὲ τὸν «Μίνωα» ἰδρύεται καὶ ὁ Γεωργικὸς Σύλλογος «Δήμητρα». Χωρὶς νὰ περιορίζεται μόνο στὸν πνευματικὸ τομέα, καλύπτει καὶ ἀνάγκες πρὸ πρακτικῆς ὅπως αὐτὴ γιὰ τὴν βελτίωση τῆς γεωργίας. Στις 21 'Απριλίου 1879 ἐγκρίνεται καὶ ὁ Κανονισμὸς τῆς «Δήμητρας» :

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ Η «ΔΗΜΗΤΡΑ»

"Αρθρον 1. 'Η παντελής ἔλλειψις διανοητικοῦ κέντρου, ἐπιβλέποντος καὶ ἐπιμελουμένου τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐπαρχιακοῦ πνεύματος καὶ ἡ ἐπικρατήσασα ἐπὶ τοῦ ζωτικοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς ἡμετέρας Νήσου ἀδιαφορία περὶ ἀναπτύξεως καὶ ὑποβοηθήσεως τῆς γεωργίας καὶ παντὸς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν βελτίωσιν καὶ εὐημερίαν τῶν ἐπαρχιῶν ὑπὸ ἡθικὴν καὶ ὕλικήν προαγωγήν, περὶ ἧς εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς συστάσεως Συλλόγου ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν ἡ «Δήμητρα».

"Αρθρον 2. Βαθμηδὸν καὶ κατ' ἀναλογίαν τῶν πόρων αὐτοῦ, ὁ Σύλλογος θέλει τείνει εἰς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τῆς προκαταρτικῆς τῶν 'Επαρχιῶν ἐκπαιδεύσεως διὰ τῆς διαδόσεως, ἐνισχύσεως καὶ καλλιιεργείας παντὸς γεωργικοῦ ἔργου καὶ δι' ἄλλων προσφόρων καὶ καταλλήλων μεθόδων, ἃς τινὰς θέλει θεωρήσει ἀναγκαίας καὶ ὠφελίμους.

"Αρθρον 3. 'Ο Σύλλογος, ἐκ τακτικῶν, ἐπιτίμων καὶ ἀντεπιστελλόντων μελῶν συγκείμενος, συνεδριάζει τακτικῶς ἐκάστην μὲν Κυριακὴν ὑπὸ τῶν ἐν Χανίοις εὐρισκομένων τακτικῶν μελῶν, ὅτε δέον νὰ παρευρί-

1. Πέντε ἀγγλικὲς λίρες ἀπὸ τὴν Βαρώνη Σβάρτς (ἐφημ. «Κρήτη», φ. 526/14-4-1879).

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

ΤΟΥ

ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Η «ΔΗΜΗΤΡΑ.»

Ἄρθρον. 1) Ἡ παντελής ἐλλειψὶς διανοη-
τικοῦ κέντρου, ἐπιβλέποντος καὶ ἐπιμελου-
μένου τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐπαρχιακοῦ πνεύ-
ματος καὶ ἡ ἐπιχρατήσασα ἐπὶ τοῦ ζωτικοῦ
ἐνδιαφέροντος τῆς ἡμετέρας Νήσου ἀδιαφο-
ρία περὶ ἀναπτύξεως καὶ ὑποβοηθήσεως τῆς
γεωργίας καὶ παντός ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν βελ-
τίωσιν καὶ εὐημερίαν τῶν ἐπαρχιῶν ὑπὸ ἡ-
θικὴν καὶ ὀλιχὴν προαγωγὴν, περιήγαγον
εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς συστάσεως Συλλόγου
ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν ἡ «Δήμητρα.»

Ἄρθρ. 2) Βιθμηδὸν καὶ κατ' ἀναλογία
τῶν πόρων αὐτοῦ, ὁ Σύλλογος θέλει τείνει
εἰς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ διὰ τῆς ὑπο-
στηρίξεως τῆς προκαταρκτικῆς τῶν Ἐπαρ-
χιῶν ἐκπαιδεύσεως, διὰ τῆς διαδόσεως, ἐκ-
σχύσεως καὶ καλλιεργείας παντός γεωργι-
κοῦ ἔργου καὶ δι' ἄλλων προσφόρων καὶ
καταλλήλων μεθόδων, ἅς τινας θέλει θεωρή-
σαι ἀναγκαίας καὶ ὠφελίμους.

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ Συλλόγου «Δήμητρα».
(Τὸ πρωτότυπο στὴ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη Χανίων).

σκωνται τὰ $\frac{2}{3}$ ἐξ' αὐτῶν ὅπως ἀποτελεῖται ἀπαρτία, ἐκάστην δὲ δευτέραν Κυριακὴν τοῦ μηνὸς ὑπὸ τοῦ ὀλικοῦ ἀριθμοῦ ὁπότε δέον νὰ παρευρίσκεται τὸ $\frac{1}{4}$ ἐξ αὐτῶν πρὸς καταρτισμὸν ἀπαρτίας. Ἐν ἀνάγκῃ δὲ συνεδριάζει καὶ ἐκτάκτως, ὅτε δέον νὰ ὑπάρχῃ τὸ $\frac{1}{2}$ πλέον ἑνὸς τῶν ἐν Χανίοις εὐρισκομένων μελῶν.

Ἄρθρον 4. Ἀντεπιστέλλοντα καὶ ἐπίτιμα μέλη, ἢ ἐπίτιμοι πρόεδροι καὶ ἀντιπρόεδροι ἐκλέγονται ὁμοεθνεῖς ἢ ξένοι, δυνάμενοι διὰ τῶν γνώσεων ἢ τῆς ἐν τῇ κοινότητι θέσεως αὐτῶν νὰ συντελέσωσιν εἰς τοὺς σκοποὺς τοῦ Συλλόγου.

Ἄρθρον 5. Διὰ νὰ γίνῃ τις μέλος τοῦ Συλλόγου, πρέπει νὰ προταθῇ ὑφ' ἑνὸς τακτικοῦ μέλους ἐν τακτικῇ συνεδριάσει τοῦ Συλλόγου κατὰ δὲ τὴν ἐπομένην ἀπὸ τῆς προτάσεως αὐτοῦ τακτικὴν συνεδρίασιν νὰ ψηφισθῇ διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας· ὅπως δὲ γίνῃ παραδεκτὸς δέον νὰ λάβῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ ἥμισυ πλέον ἑνὸς τῶν ψήφων τῶν παρόντων μελῶν.

Ἄρθρον 6. Τὰ τακτικὰ τοῦ Συλλόγου μέλη ὑποχρεοῦνται εἰς ἑτησίαν συνδρομὴν ἐπὶ ἐν τουλάχιστον ἔτος ἑκατὸν (100) γροσίων, καταβαλλομένων εἰς δόσεις κατὰ μῆνα, πληρῶνει δὲ ἐφ' ἅπαξ ἓνα μετζιτιέ ἀργυροῦν ἀντὶ τοῦ διπλώματος.

Ἄρθρον 7. Ἀνακηρύττονται εὐεργέται τοῦ Συλλόγου οἱ συντελοῦντες εἰς ὑποστήριξιν καὶ εὐδόωσιν αὐτοῦ διὰ καταβολῆς χιλίων (1000) γροσίων ἐφ' ἅπαξ, λαμβάνοντες δίπλωμα ἀπλοῦ εὐεργέτου, μεγάλοι δὲ εὐεργέται εἰσὶν οἱ ὑπεράνω τῶν δύο χιλιάδων (2000) γροσίων καταβαλλόντες ἢ ἄλλας ἀναλόγου ἀξίας δωρεὰς κληροδοτοῦντες.

Ἄρθρον 8. Τὰ τοῦ Συλλόγου διευθύνονται ὑπὸ ἑπταμελοῦς διοικητικοῦ Συμβουλίου ἐδρεύοντος ἐν Χανίοις καὶ ἀπαρτιζομένου ἐξ ἑνὸς προέδρου ἑνὸς ἀντιπροέδρου, ἑνὸς ταμίου, δύο γραμματέων, καὶ δύο συμβούλων, ἐκλεγομένων ἐν συνεδριάσει. Τὸ Συμβούλιον τοῦτο δὲν δύναται νὰ προβῇ εἰς οὐδὲν ἑκτακτον μέτρον ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως τῆς πλειοψηφίας τοῦ Συλλόγου.

Ἄρθρον 9. Τὸ Συμβούλιον, ὁρεῖλον νὰ εἶναι ἀρτιμελές, δύναται ἐν περιπτώσει μακρᾶς ἀπουσίας, ἀποβιώσεως ἢ κωλύματος τινὸς ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ νὰ προβῇ καὶ μόνον ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ ὅλου Συλλόγου εἰς τὴν ἀναπλήρωσιν αὐτοῦ.

Ἄρθρον 10. Ὁ Πρόεδρος προεδρεύει τῶν Συνεδριάσεων, ἐκτελεῖ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Συλλόγου, σφραγίζει καὶ ὑπογράφει τὰ ἔγγραφα μετὰ τοῦ Ἀντιπροέδρου καὶ τῶν Γραμματέων καὶ ἐκπροσωπεῖ τὸν Σύλλογον καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς σχέσεις καὶ ἐνώπιον πάσης ἀρχῆς.

Ἔθρονον 11. Ἐκάστη περίοδος τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συλλόγου διαρκεῖ ἐν ἔτος ἀρχομένη ἀπὸ 1ης Μαΐου καὶ λήγουσα τὴν 30ὴν Ἀπριλίου. Ἐν ἀρχῇ δὲ ἐκάστης περιόδου μετὰ τὴν παράδοσιν γίνεται ἐπισήμως ἡ ἐγκαθίδρυσις τῶν νέων ἀρχῶν τοῦ Συλλόγου, καθ' ἣν ὁ τέως πρόεδρος δίδει λόγον τῶν κατὰ τὴν περίοδον τῶν πεπραγμένων, ἀναλαμβάνοντος τὴν ἀρχὴν τοῦ νέου Προέδρου.

Ἔθρονον 12. Γενομένου δεκτοῦ τοῦ παρόντος καταστατικοῦ καὶ ὑπογραφέντος παρὰ εἴκοσι τοῦλάχιστον μελῶν, ὁ Σύλλογος θεωρεῖται κατηρτισμένος, οἱ δὲ ὑπογράψαντες θέλουσι συνέλθει, σκεφθῇ καὶ προβῇ εἰς τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χανίοις τῇ 21 Ἀπριλίου 1879».

Παρ' ὅλο πού τὰ πρῶτα μέλη δὲν εἶναι γνωστά, γνωρίζουμε ὅτι πρῶτος Πρόεδρος τῆς «Δήμητρας» ἦταν ὁ Κ. Μητσοτάκης, ὁ ὁποῖος καὶ ἐπανεξελέγη στὶς ἐκλογές τῆς 3ης Αὐγούστου 1880. Στὶς ἐκλογές αὐτὲς ἐξελέγησαν ἐπίσης ὁ Κ. Παπαδογιάννης (Ἀντιπρόεδρος) καὶ οἱ Κ. Μουάτσος καὶ Ν. Στεφανίδης, γιατρὸς (Γραμματεῖς), ὁ Φερδινάνδος Λιγγούνης (Ταμίας) Ν. Ἀθανασιάδης καὶ Δ. Ἀγγελίδης γιατρὸς (σύμβουλοι)¹.

Οἱ δύο Σύλλογοι πρακτικὰ σκεπτόμενοι προχωροῦν σὲ συσκέψεις καὶ διαβουλεύσεις γιὰ τὴν ἔνωση τῶν δύο σωματείων, οὕτως ὥστε νὰ μπορέσουν νὰ φθάσουν στὴν ἐπίτευξη τῶν σκοπῶν τους. Τὴν πρωτοβουλία ἔχει ὁ «Μίνως» ἐνῶ στὴ συνεδρίαση τῆς 3ης Σεπτεμβρίου 1880, μετὰ τὴν τέλεση τῶν ἀρχαιρεσιῶν τῆς «Δήμητρας» ἐκφράζεται ἡ εὐχὴ γιὰ τὴν ἔνωση τῶν δύο σωματείων καὶ ἀποφασίζεται νὰ συγκληθεῖ ὁ Σύλλογος καὶ νὰ ἀποφασίσει γιὰ τὰ περαιτέρω, ἐφ' ὅσον γίνεῖ ἡ σχετικὴ πρόταση ἀπὸ τὸν «Μίνωα»². Ἀλλὰ καὶ ἡ κοινὴ γνώμη φαίνεται πὼς συμφωνεῖ. Στὴ στήλη «Ἐπιχώρια» τῆς ἐφημερίδας «Τὰ Ἄπτερα» (φ. 15/9-9-1880) σημειώνεται: «Καθ' ἡμᾶς ἡ ἔνωσις τῶν Συλλόγων θὰ ἦτο μὲν ἐπιθυμητὴ, καθ' ὅσον ὡς ἔχουσι σήμερον τὰ πράγματα τῆς κοινότητος ἡμῶν, ἀπαιτεῖται μεγάλη σύμπνοια, μεγάλη κοινὴ ἐνέργεια καὶ ἔκτακτος δραστηριότης ὅπως ἀναπληρωθῶσιν αἱ πολλὰ καὶ μεγάλα ἐλλείψεις τὰς ὁποίας οἱ ἐργάται τοῦ κομματισμοῦ καὶ τῆς διαιρέσεως Ἰησουϊτικῶς ὑπέβαλσαν καὶ ἐπὶνεγκον ἀπὸ τῆς συλλήψεως τῆς ἰδέας τῶν σήμερον ἀποκαλυφθέντων σχεδίων, εἰς οὐδὲν λογισάμενοι

1. Ἐφημ. «Τὰ Ἄπτερα», φ. 15/9-8-1880.

2. Ὡς ἀνωτέρω.

τὰς ὁλεθρίας συνεπείας τῶν τοιούτων ἀποτροπαίων καὶ ἀποδιοπομπαίων πράξεων, αἵτινες οὐ μικρὸν συνετέλεσαν καὶ συντελέσουσιν εἰς τὴν χαλάρωσιν παντὸς ἱεροῦ δεσμοῦ τῆς κοινωνίας πρὸς βλάβην τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως καὶ προαγωγῆς τῆς ἡμετέρας κοινότητος».

Καὶ πράγματι ἐπιτυγχάνεται ἡ ἔνωση τῶν σωματείων. Οἱ δύο Σύλλογοι καλοῦν διὰ τῶν ἐφημερίδων τὰ τακτικά μέλη τους σὲ κοινὲς συνεδριάσεις γιὰ τρέχοντα θέματα, στὴν αἴθουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου, στίς 21 Δεκεμβρίου 1880, στίς 18 Ἰανουαρίου 1881, καὶ τὴν 1η Φεβρουαρίου 1881¹.

Ὅμως τὰ δύο Σωματεῖα, μ' ὅλη τους τὴν καλὴ διάθεση καὶ ἔφεση γιὰ πολιτιστικὴ ἀναβάθμιση τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, δὲν μπόρεσαν νὰ ἀντιμετωπίσουν τίς ἀντιξοότητες καὶ διαλύθηκαν καὶ ἔσβησαν ἄδοξα. Τί δὲν πῆγε καλὰ καὶ γιατί δὲν προχώρησαν μὲ ἐπιτυχία οἱ δύο σύλλογοι δὲν εἶναι γνωστό, ἀλλὰ μποροῦμε ἴσως νὰ τὸ ὑποθέσωμε. Θὰ πρέπει νὰ ὑπῆρξαν τὰ γνωστὰ προβλήματα ποὺ ἀναφύονται μεταξὺ τῶν αἰώνιων Ἑλλήνων ἀλλὰ ἐκμηδενίζονται πρὸ τῶν ἐθνικῶν κινδύνων. Μὲ πολλὴ πίκρα, γιὰ τὸν «Μίνωα» καὶ τὴν «Δήμητρα», σημειώνεται στὴν ἐφημερίδα «Ἀλήθεια» (22 Αὐγούστου 1881): «... Ἀλλ' ἀφοῦ μύρια κατὰ τοῦ Συλλόγου τούτου (Μίνως) ἐξετοξεύθησαν ὑπ' ἐκείνων οἷτινες πᾶν τὸ μὴ ὑπ' αὐτῶν δημιουργηθὲν ἀποδοκιμάζουν, ἐπὶ ἡλθε τέλος ἡ ἔνωσίς του μετὰ τοῦ Γεωργικοῦ Συλλόγου ἢ «Δήμητρα». Ὁ βίος ὅμως αὐτῶν δὲν ὑπῆρξε μακροχρόνιος καὶ ἐπέπρωτο τέλος πάντων νὰ συζευχῶσιν ἵνα συναποθάνωσι...»

Τὴν τελευταία μαρτυρία γιὰ τὴ δράση τοῦ «Μίνωα» καὶ τῆς «Δήμητρας» καὶ γιὰ τοὺς λόγους διάλυσής τους, διαβάζουμε στὸ φύλλο 24/12-9-1881 τῆς ἐφημερίδας «Ἀλήθεια»:

«... Ἀφοῦ ἀπητήσαμεν καὶ ἐκτησάμεθα τὸ δικαίωμα τῆς συστάσεως τῶν Συλλόγων διὰ τῆς ἐν Χαλέπα συμβάσεως πρῶτοι ἐδώκαμεν εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς τὸ παράδειγμα διὰ τῆς συστάσεως δύο Συλλόγων ἐν Χανίοις, τοῦ Γεωργικοῦ «ἢ Δήμητρα» καὶ τοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ «ὁ Μίνως». Ἐξ αὐτῶν ὁ μὲν πρῶτος ἐσχημάτισε μικρὰν βιβλιοθήκην, ἀπέκτησε δωρεὰν σπουδαίαν τῶν ἐν Ἀγιᾷ Λειβαδίων, εἰς ἣ ἐσκόπει νὰ ἐνεργήσῃ διάφορα γεωργικὰ πειράματα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐν τῷ τόπῳ γεωργίας τείνοντα, καὶ ἄλλα παρόμοια· ὁ δὲ δεύτερος ἐν βραχεῖ χρόνῳ διαστήματι ἐσχημάτισε βιβλιοθήκην ἐκ πέντε χιλιάδων τόμων

1. Ἐφημ. «Τὰ Ἄπτερα», φ. 34/20-12-1880, φ. 38/17-1-1881, φ. 40/31-1-1881.

καὶ περιουσίαν εἴκοσι πέντε καὶ ἐπέκεινα χιλιάδων γροσίων, ἐδημιούργησεν ἐξαίρετον νηπιαγωγεῖον, οὗ ἡ ὕπαρξις εἶναι εἰς πᾶσαν κοινωνίαν ἀπαραίτητος, διένειμεν εἰς ἀπόρους μαθητὰς βοηθήματα, ἐσχημάτισεν ἀναγνωστήριον καὶ ἤρξατο δημοσίων ἀγορεύσεων· ἐν τούτοις ἀπεκλήθη ἀντεθνικὸς ὑπὸ τινος, διότι αὐτὸς δὲν εἶχε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἰδρύσεως. Συνησθάνθησαν κατόπιν ἀμφότεροι ὅτι ἡ συντήρησις δύο συλλόγων εἰς κοινωνίαν τόσον μικράν, οἷα ἡ ἡμετέρα, ἀποβαίνει δυσοικονόμητος καὶ ὅπωςδὴποτε συνηνώθησαν, ἀλλ' ἡ συμβίωσις αὐτῶν ἐπῆρξε βραχεῖα καὶ μετὰ μικρὸν ἐσφαγιάσθησαν εἰς τὸν βωμὸν τοῦ κόμματος, πρὸς βλάβην κοινωνίας ἀπόλυτον ἐχούσης ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως κέντρων διανοητικῆς καὶ ὑλικῆς ἀναπτύξεως.

Ἡδὴ τὰ ταμεῖα αὐτῶν ἐξηντλήθησαν, τὰ βιβλία εὐρωτιῶσιν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις καὶ τὸ νηπιαγωγεῖον, ἡ κρητὶς τῆς προκαταρκτικῆς παιδεύσεως, πνέει τὰ λοίσθια...»

ZACHAPENIA M. ΣΗΜΑΝΔΗΡΑΚΗ